

CD KLASSIEK

Kwartetten met stijl
Borodin en anderen

Alexander Borodin (1833-1887) behoorde met Modest Moe-sorgski, Nikolaj Rimski-Korsakov, César Cui en Mili Balakirev tot een selecte club van Russische toondichters, onsterfelijk geworden als 'de Vijf' of ook als 'het machtige hoopje'. De groep gold als de fine fleur van de negentiende-eeuwse nieuwe Russische muzikale school, met Michail Glinka als pionier.

In dezelfde stijl als Glinka componeerde Borodin zijn opera *Prins Igor*, waaraan hij achttien jaar werkte en die onafgewerkt bleef bij zijn plotse dood in 1887, op 53-jarige leeftijd. In 1890 werd de opera voor het eerst uitgevoerd.

Borodin was tegelijk componist, arts en scheikundige. Veel werk produceerde hij niet, maar het grote orkestwerk *In de steppen van Midden-Azië* toonde zijn uitmuntend vakmanschap en wordt sinds de première in 1880 onafgebroken door grote orkesten uitgevoerd. Het is mede gebaseerd op volksmelodieën en geeft een hoofdrol aan blaasinstrumenten.

Borodin componeerde echter ook schitterende kamermuziek in de grote Europese muziektraditie. Zo is er zijn eerste vioolkwartet uit 1874 waarin herin-

ringen aan Beethoven (opus 131), Mendelssohn of zelfs Schumann doorklinken, ook al verloochent de componist de 'eeuwige Slavische ziel' geen seconde.

Dit beroemde vioolkwartet met het uitzonderlijk verfijnde scherzo is in goede handen bij het Borodin Quartet, een voortreffelijk kamerensemble uit Moskou dat al meer dan zestig jaar bestaat, uiteraard niet de hele tijd met dezelfde bemanning. Het verval produceert een romantisch warme klank, maar laat zich niet één moment betrappen op slordigheid. Het samenspelen loopt ronduit volmaakt.

Igor Stravinsky's heerlijke *Concertino* uit 1920 en het epische dertiende vioolkwartet van Mjaskovski blijken in deze uitvoering dan ook een lust voor het oor.

Met Nikolaj Mjaskovski (1881-1950) belanden we bij een andere generatie Russische componisten. Hij geldt als de vader van de symfonische muziek van de Sovjet-Unie. Zijn dertiende vioolkwartet dateert uit 1950, het jaar dat hij overleed, en dus uit de laatste jaren van het stalinisme. Dat maakt dat zijn werk veel minder bekend was in de rest van de wereld (en minder opgenomen wordt) dan dat van zijn grote voorgangers. (JC)

Borodin, *Strijkkwartet nummer 1*, Stravinsky, *Concertino*, Myaskovsky, *Strijkkwartet nummer 13*, door het Borodin Quartet, 1 cd, Onyx (distributie codaex), Onyx 4051, 26,50 euro.

CD KLASSIEK

Grappige stukken
Joseph Haydn

Dat het Borodin Quartet zijn beste beentje voorzet in werken van Borodin zelf klinkt logisch, maar ook de zes zogenoemde 'Russische' strijkkwartetten opus 33 van Joseph Haydn (1732-1809) krijgen een beklijvende uitvoering. De Oostenrijkse componeerde deze elegante werkjes tussen 1778 en 1781. Het tweede strijkkwartet is bekend onder de naam van *der Witz* omdat de guitige componist de toehoorders een paar keer op een verkeerd been zet.

Belangrijker dan het schalkse aspect is wel dat deze kwartetten een nieuwe fase in Haydns com-

positie openden waarin hij vrijelijk alles verwerkt. Oudere composities die hij produceerde aan het hof van de Eszterházy's, waren rijkelijker en meer gedreven. Deze zes jongere openbaren een componist die (nog) meer naar de diepte gaat en onze verbeelding prikkelt.

Ze klinken intiemer en – opmerkelijk – ook experimenteel. Zo plaatste Haydn een scherzo waar hij voorheen een menuetje inlaste. Beethoven volgde hem daarin. Het werk bracht Mozart ertoe om in 1785 zijn eigen aan Haydn opgedragen bundel strijkkwartetten op papier te zetten.

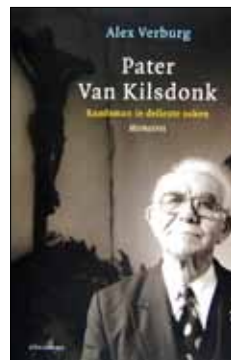
Alweer zijn we ingenomen met de vertolking door het Borodin Quartet. Het speelt Haydns muziek tegelijk precies en gevoelvol en de vier vullen elkaar meesterlijk aan op elk moment. (JC)

Joseph Haydn, *String Quartets Opus 33, 'Russian'*, door het Borodin Quartet, 1 cd, Onyx (distributie codaex), Onyx 4069, 36,50 euro.

BOEK CREATIEF

Eigenzinnig knutselen
Daeleman & Verbrugghe

Op televisiezender één sloten presentatrice Eva Daeleman en doe-het-zelfster Caroline Verbrugghe eind februari het eerste seizoen af van *Fabriek Romantiek*. Elke week zochten zij in dat programma naar originele manieren om je huis aan te kleden. Ze bezochten rommelmarkten en eigenzinnige interieurwinkels en knutselden vooral ook zelf meubels en decoratie in elkaar.

BOEK SPIRITUALITEIT
Pater en raadsman
Alex Verburg

Meer dan vier jaar na zijn dood, op 91-jarige leeftijd, verschijnt een biografie van de Nederlandse jezuïet Jan van Kilsdonk. Eigenlijk zijn het door journalist Alex Verburg uitge-

meer dan dertig van die knutselideeën vindt u nu ook terug in een boek. *Fabriek Romantiek* combineert prachtige foto's met gebruiksvriendelijke handleidingen. De ideeën zijn onderverdeeld in tien categorieën, van cadeauverpakkingen over kerstversiering tot handgemaakte kunst.

Hét instrument van de vrouwen is het lijmpistool. Of ze nu een speldenkussen in de vorm van een cactus maken of een klembord voor de kinderkamer, telkens gebruiken ze warme lijm om alles op zijn plaats te houden. Daarnaast wordt ook vaak gebruikgemaakt van recyclagemateriaal. Oude theekopjes krijgen een nieuw leven als lampenkap, plastic dieren worden omgevormd tot fotohouders.

Knutselen heeft uiteraard niet altijd het gewenste resultaat. Dat de auteurs soms de nodige problemen moesten overwinnen om hun ideeën te verwezenlijken, merk je aan de extra tips die door het boek verspreid staan. Je leest er bijvoorbeeld dat je katoen voor

werkte memoires, gebaseerd op zestig uur gesprekken met de hoogbejaarde pater.

Jan van Kilsdonk was een bekende Nederlander en een priester met faam. Die bouwde hij op tijdens zijn jaren als studentepastor in Amsterdam. Tot zijn 65ste bezocht hij zijn 'klandizie' op goed geluk, zwerfend langs de studentenflats in Amsterdam en in de kroegen. Later richtte hij zich speciaal op aidspatiënten.

De jezuïet was zonder meer een modernist in zijn theologische opvattingen. Daardoor kwam hij geregeld in conflict met het kerkelijke gezag, maar van zijn orde zou hij steeds krediet krijgen. Van Kilsdonk had ook een eigen stijl van liturgie en een specifiek taalgebruik dat ook in dit boek doorklinkt.

De ondertitel *Raadsman in delicate zaken* drukt uit dat het boek

een speeltent het best met een kartelschaar knipt, zodat het niet gaat rafelen. Zo hoeft de lezer alvast niet dezelfde fouten te maken. (JVH)

Eva Daeleman & Caroline Verbrugghe, *Fabriek Romantiek. Creatieve ideeën met een knipoog*, Lannoo, Tielt, 2013, 144 blz., 19,99 euro • Voor vier lezers hebben we een gratis exemplaar van dit boek. Stuur een kaart naar *Redactie Kerk & Leven, Fabriek Romantiek*, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen of e-mail naar wedstrijd@kerknet.be met als onderwerp „Fabriek Romantiek”.

de nadruk legt op Van Kilsdonks pastoraat. Nochtans is het een heus levensverhaal, waarin de pater terugblijkt op zijn jeugd in Noord-Brabant en zijn opleiding bij de jezuïeten. Boven alles is het een priesterportret zoals er nog maar zelden verschijnen en een uitdrukking van een fase in de recente kerkgeschiedenis die men al te vaak wil vergeten of herschrijven. (EDS)

Alex Verburg, *Pater Van Kilsdonk. Raadsman in delicate zaken. Memoires*, Atlas Contact, Amsterdam, 2013, 237 blz., 19,95 euro.

BOEK ACTUALITEIT

Afrika anders
Marcia Luyten

De Nederlandse journaliste en columniste Marcia Luyten woonde enkele jaren in Uganda en was een aandachtig chroniqueur van de veranderingen die het Zwarte Continent doormaakt. Van een 'afgeschreven' continent werd het de jongste jaren immers een 'opkomend'. De jaarlijkse economische groei in de meeste Afrikaanse landen bedraagt zeven procent en meer. De derde wereld bestaat niet meer en in die snel groeiende economieën spelen Europeanen amper nog een rol.

Grote factor in het hedendaagse Afrika is China. Dat land zoekt naar grondstoffen, legt we-

gen aan. De blanke moppert dat de Chinezen alleen uit zijn op grondstoffen, maar de Chinezen zijn graag gezien. Ze laten Afrikaanse studenten in China studeren en maken dat heel wat landen uit het dal klimmen.

Maar toch. Via tal van verhalen, gegrepen uit het dagelijkse leven, toont Luyten dat in Afrika rijke landen met arme mensen ontstaan. Geld stroomt binnen, maar er worden geen banen geschapen. De Afrikaanse samenleving wordt almaar onevenwichtiger. Onderwijs is slecht. Er is geen modernisering van de landbouw. Prijzen stijgen.

Luyten: „De nieuwe relatie met Afrika verschilt radicaal met die van de afgelopen zestig jaar. Ze is zakelijk en realistisch. Dat vereist een groter begrip van Afrika's complexiteit dan wat de witte man de afgelopen decennia liet zien. Duurzame armoedebestrijding liep vaak stuk op een witte blik. Voer je verkiezingen in, heb je toch geen democratie. Corruptie is geen uitwas die zomaar bestreden kan worden. Het is een systeem, het geeft de gesloten samenleving haar stabiliteit. Armoede is geen ongeluk. Een arme massa is nodig als clientèle voor machtige mannen die bescherming bieden.”

Het boek biedt verrassende ontmoetingen, zoals met de laatste Belgische salesianen in Kigali. Alles bij elkaar bieden ze een genuanceerd beeld van Afrika. Het tijdperk van de hulp aan de Afrikaanse landen zoals we die lang kenden nadert zijn einde.

Luyten neemt in haar boek het integrale interview op dat ze in 2009 had met Paul Kagame, de sterke man van Rwanda. Met ijzeren hand en autoritair gezag maakt hij zijn land tot het ICT-knooppunt van Centraal-Afrika en tot lieveling van alle grote donors. Hier investeren brengt op, is geen verloren geld. De cijfers ogen straf, maar ten koste van wat en wie? (EDS)

Marcia Luyten, *Dag Afrika*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2013, 222 blz., 17,50 euro.